

Unapređenje standarda kvaliteta
proizvoda od mesa u Crnoj Gori i razmjena
iskustava zemalja Zapadnog Balkana

Veliko
Vojvodstvo
Luksemburg

Evropska
banka za
obnovu i
razvoj

Organizacija
za hranu
i
poljoprivredu
UN

Ministarstvo
poljoprivrede
i ruralnog razvoja
Crne Gore

Trendovi u proizvodnji i trgovini mesom i mesnim preradjevinama

Goran Živkov

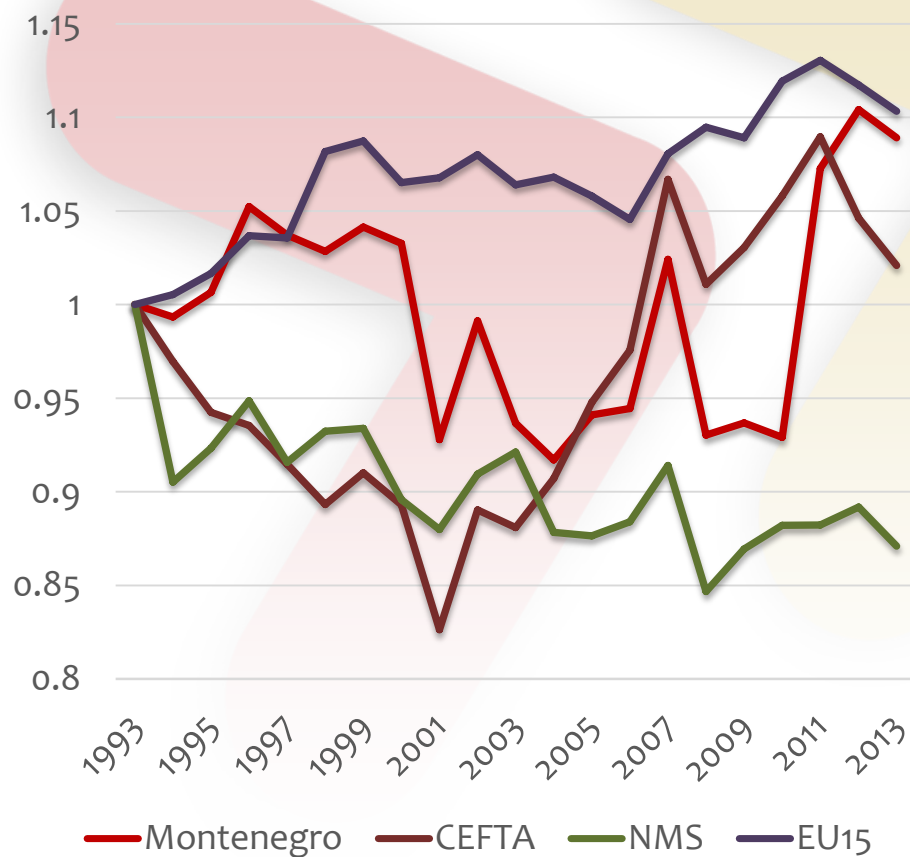
Trendovi u proizvodnji i trgovini mesom

Proizvodnja mesa

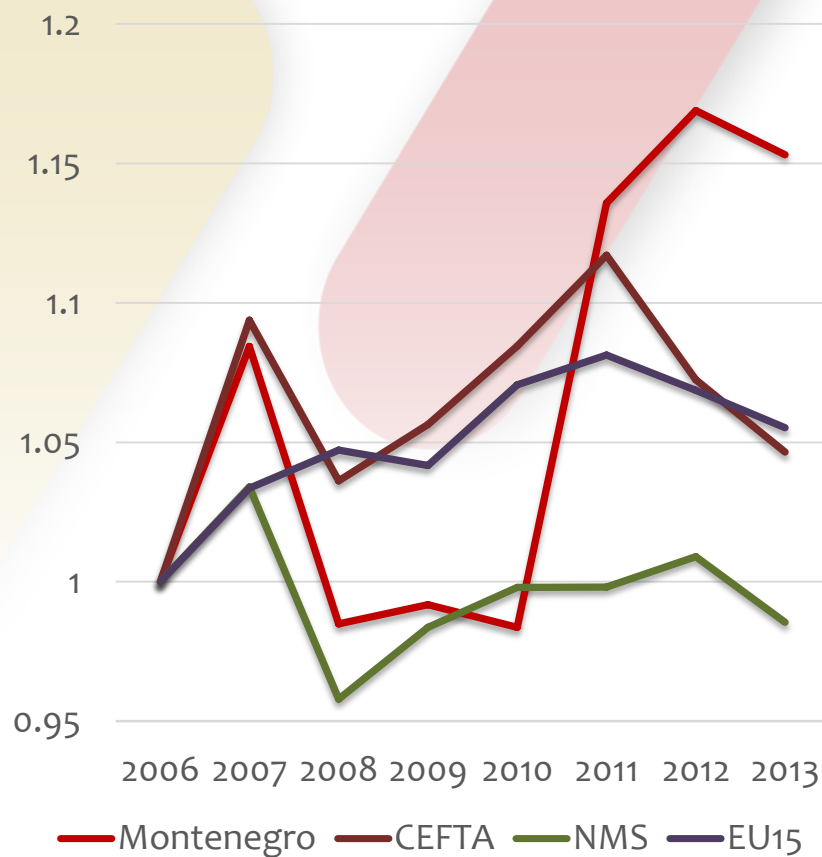
Nekoliko faza u proizvodnji od kojih se poslednja faza karakteriše značajnim rastom

Velike varijacije usled male proizvodnje

Indeks proizvodnje (1993=1)

Indeks proizvodnje (2006=1)

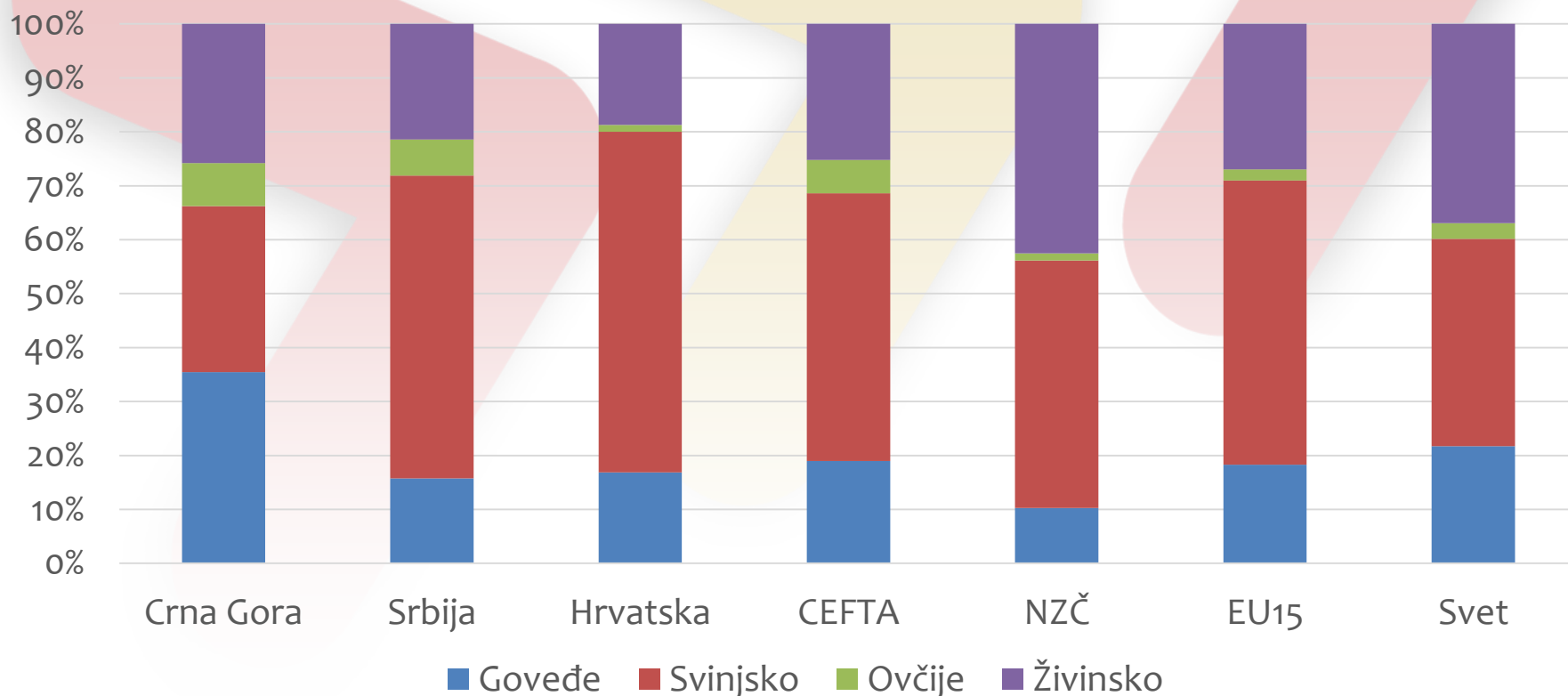

Struktura proizvodnje mesa

Struktura proizvodnje je vrlo specifična, usled male proizvodnje i ne odgovara strukturi potrošnje mesa

Pored svinjskog zanimljiv je mali udeo živinjskog mesa

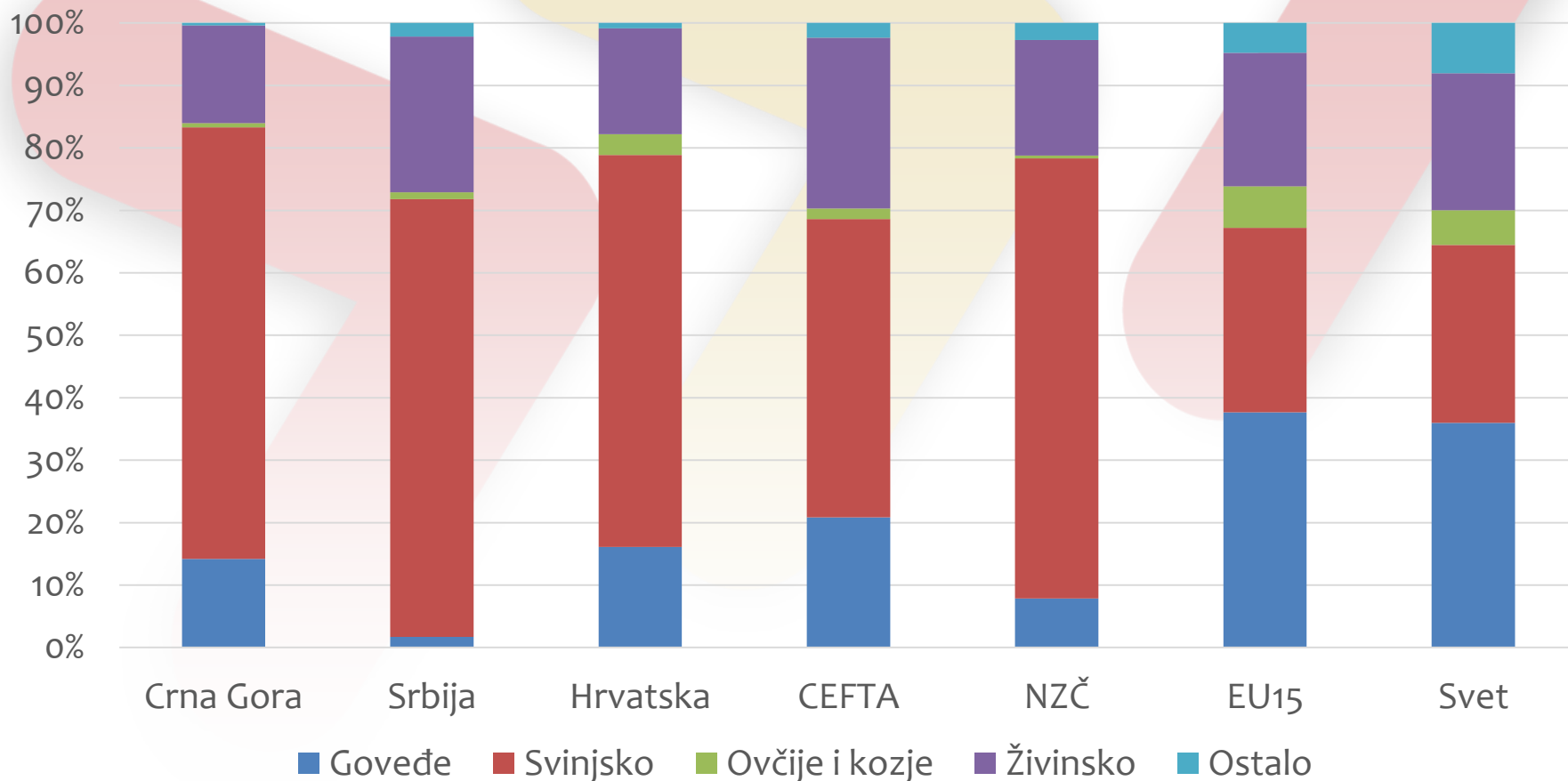
Struktura proizvodnje mesa 2013. godine

Struktura uvoza mesa

Očekivana struktura uvoza u kojoj dominira svinjsko meso

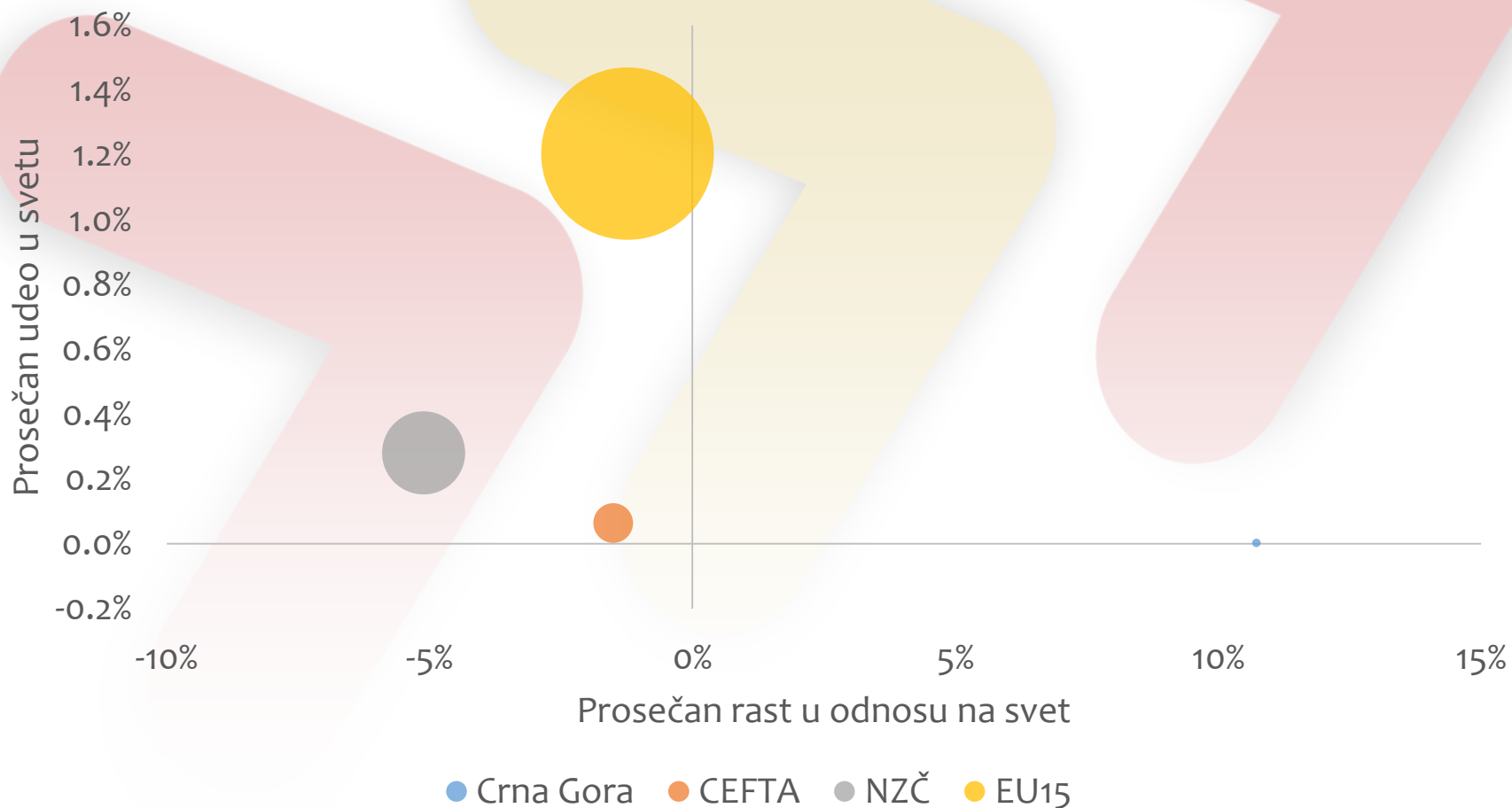
Struktura uvoza mesa 2013. godine

Proizvodnja svinjskog mesa

Proizvodnja je izuzetno mala ali ima jako dobre trendove

Proizvodnja svinjetine 2006-2013

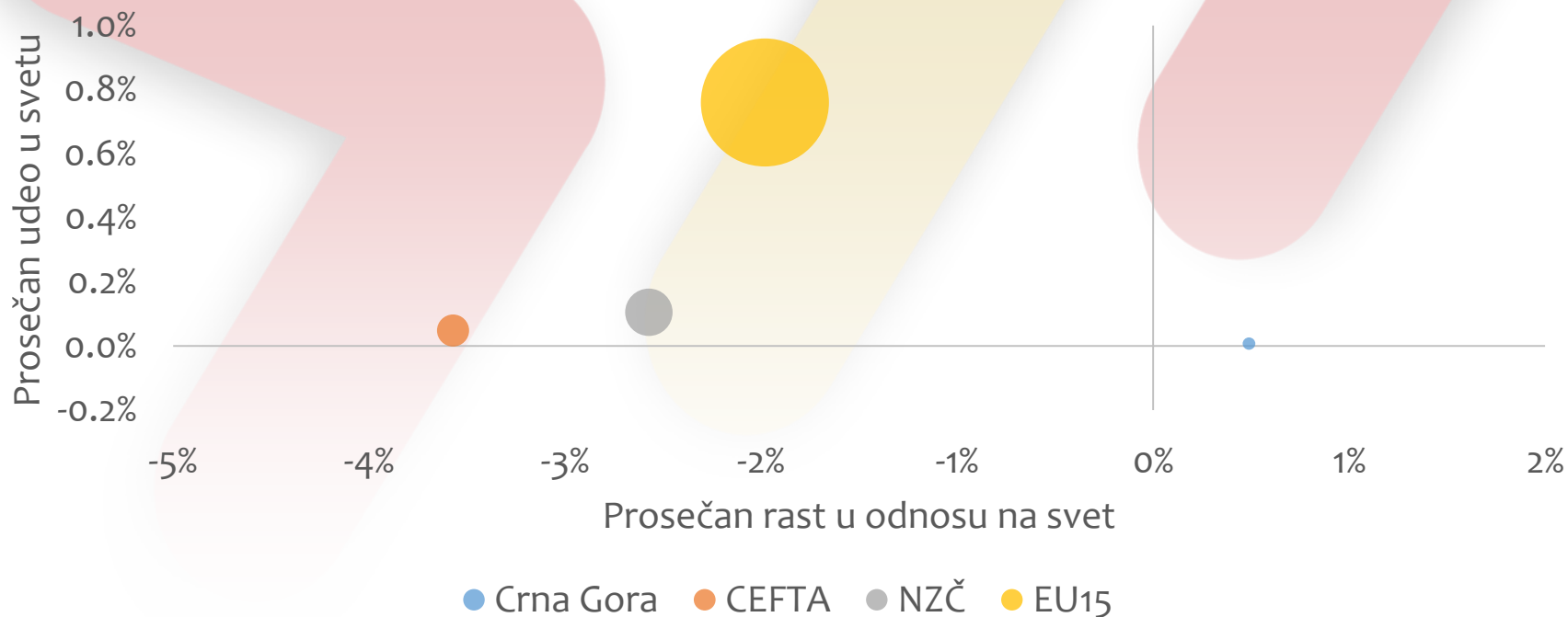

Proizvodnja govedjeg mesa

Najbolji trendovi u regionu, proizvodnja koja je per capita 92% od proizvodnje u regionu

EU 27 je uvezla govedjeg mesa 2014. u vrednosti od 18.7 milijardi USD i taj uvoz raste u proteklih 10 godina sa prosečnom stopom od 7.6% - cenovnu konkurentnost prepušta svetskom tržištu a ona se fokusira na kvalitet

Proizvodnja govedine 2006-2013

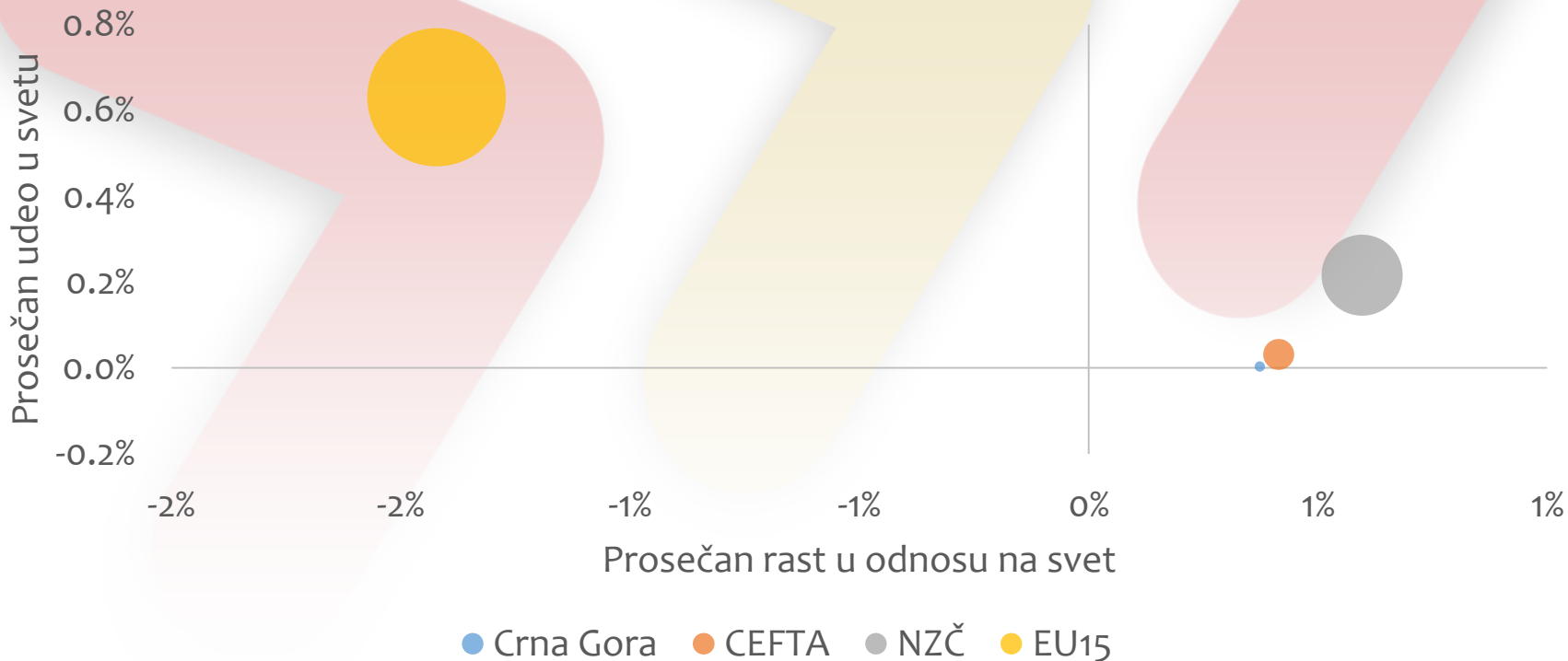

Proizvodnja živinskog mesa

Trendovi rasta koji prate konkurenciju.

Prostor za povećanje – vrlo lokalizovana proizvodnja, U CG još uvek ima prostora za unapredjenje jer predstavlja samo 57% od proizvodnje regiona po glavi stanovnika.

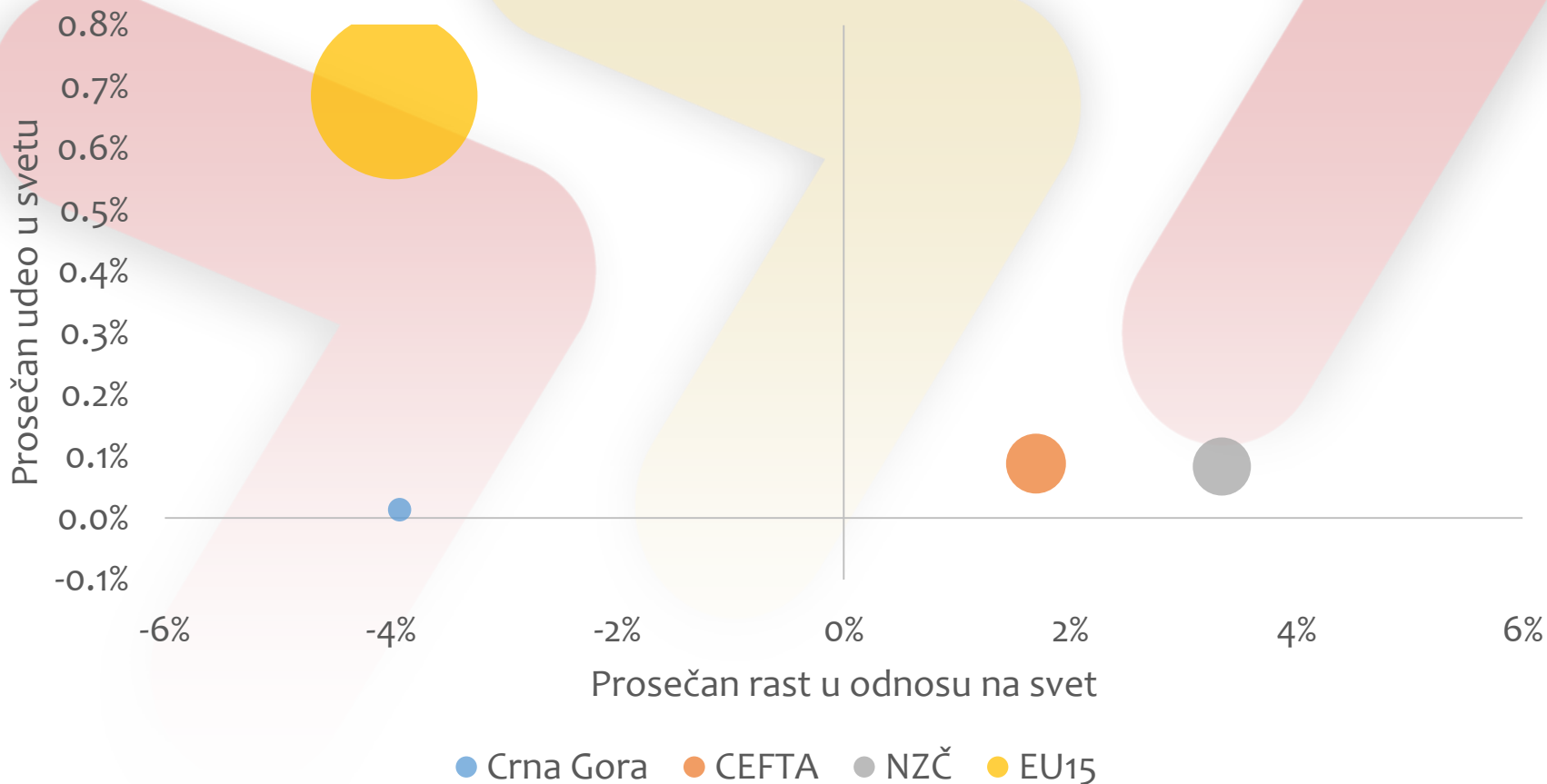
Proizvodnja živinskog mesa 2006-2013

Proizvodnja ovčijeg mesa

Trendovi koji ne iznenadjuju jer prerada ne troši da bi bila pokretač a proizvodnja se sa planina seli u ravnice

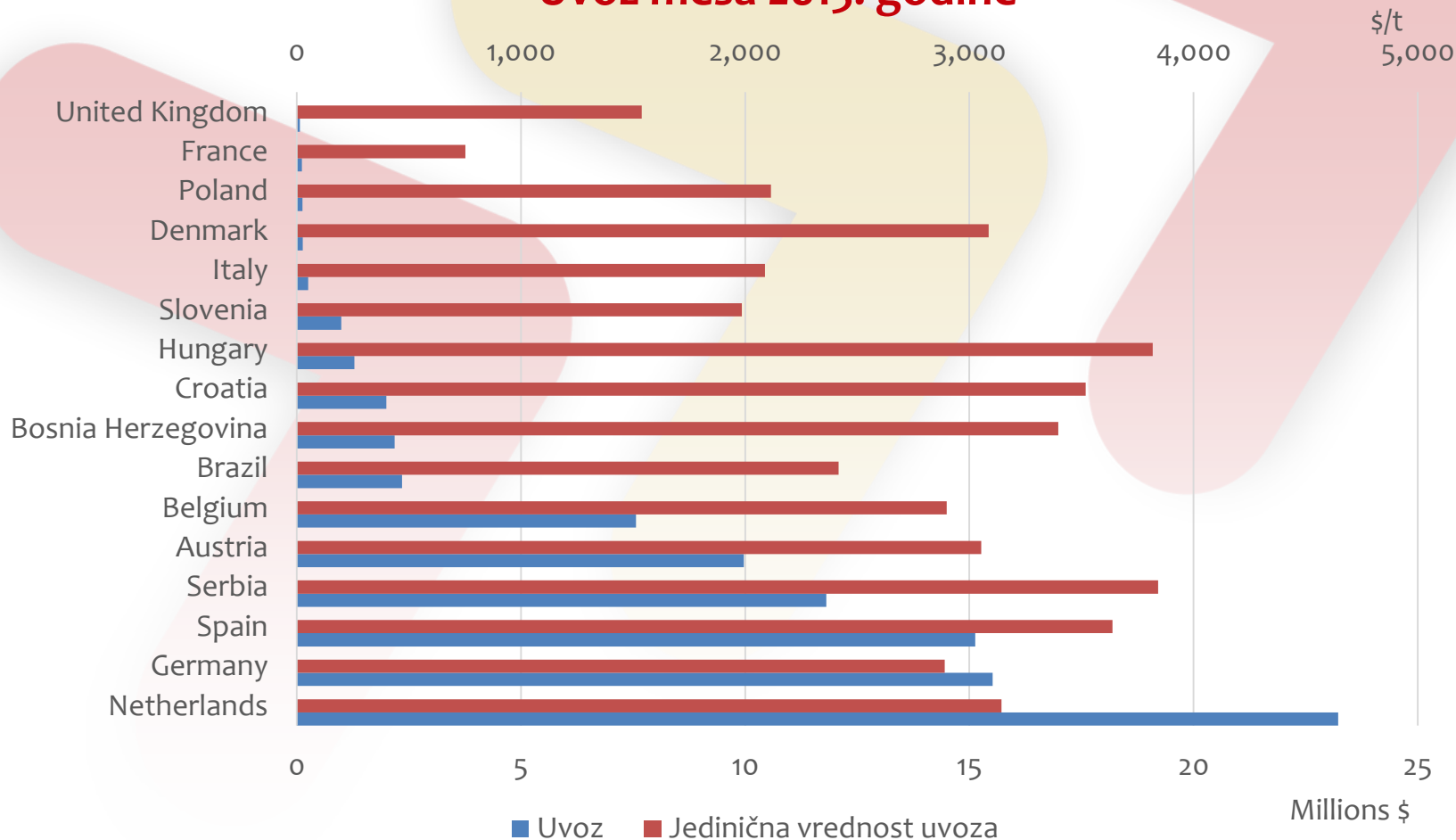
Proizvodnja ovčijeg i kozjeg mesa 2006-2013

Uvoz svinjskog mesa

Crna Gora uvozi 80% mesa iz zemalja EU, 17% iz CEFTE i ostatak iz STO zemalja

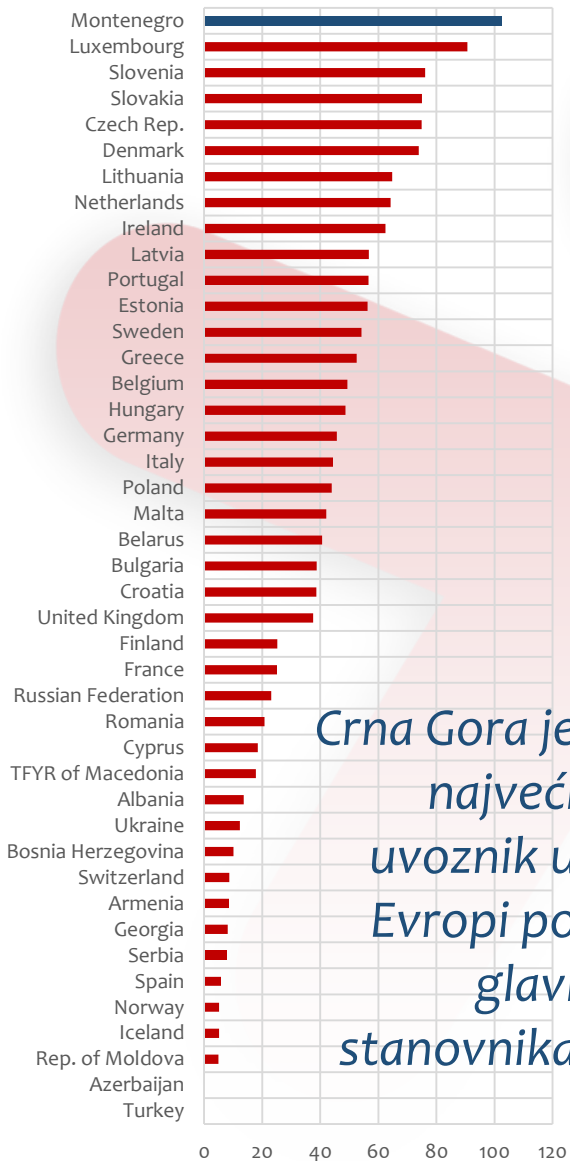
Uvoz mesa 2013. godine

Uvoz svinjskog mesa po glavi stanovnika

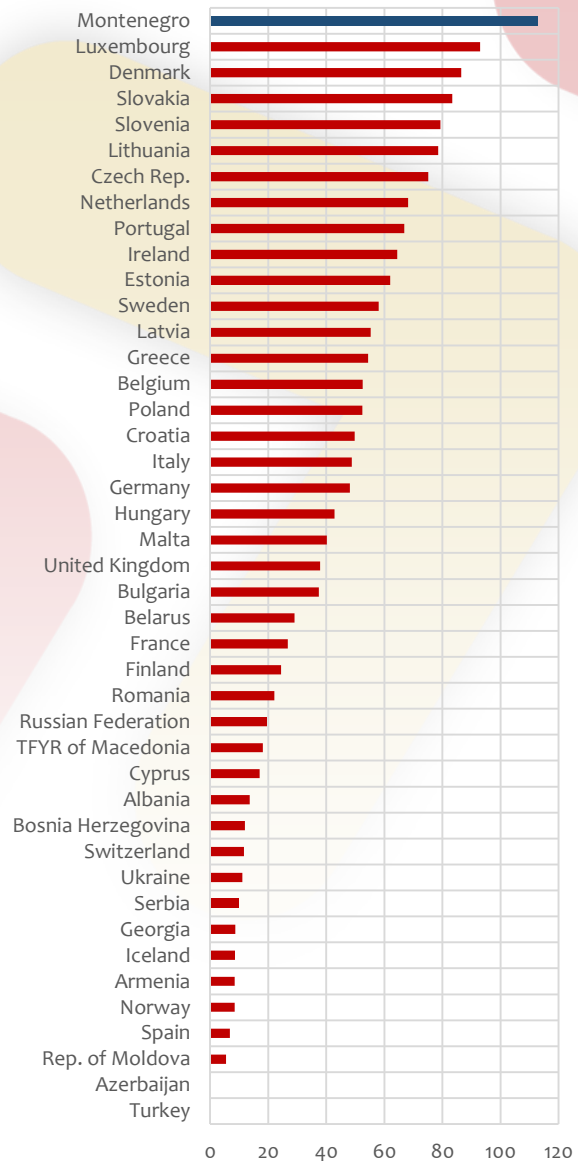
Trgovina svinjskim mesom

Uvoz per capita 2012.

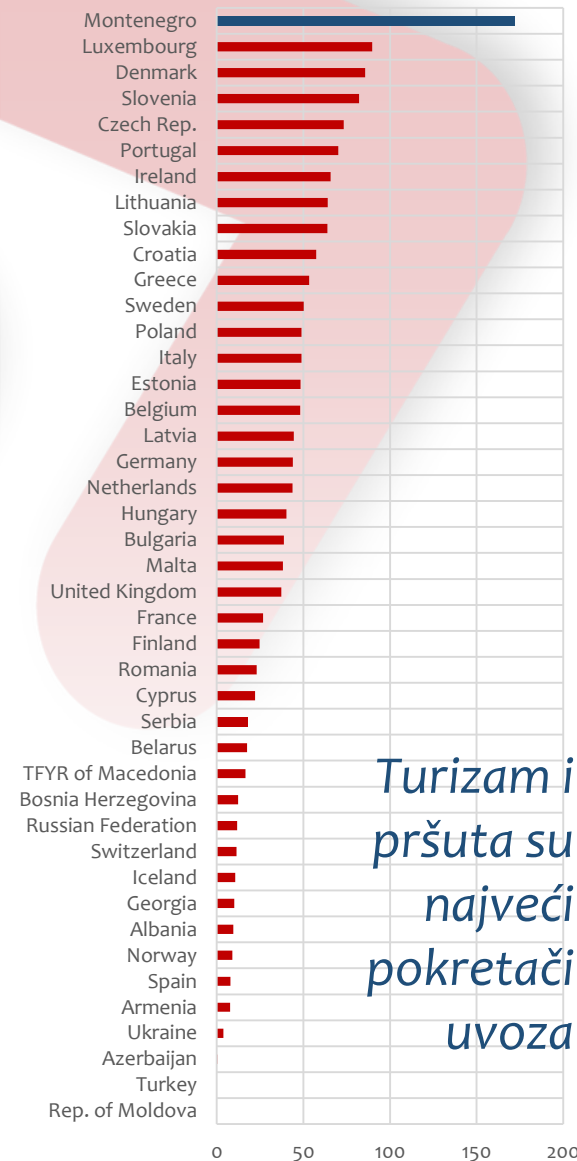

Crna Gora je najveći uvoznik u Evropi po glavi stanovnika

Uvoz per capita 2013.

Uvoz per capita 2014.

Turizam i pršuta su najveći pokretači uvoza

Trgovina svinjskim mesom

Trgovinski bilans svinjskim mesom evropskih zemalja u 2014

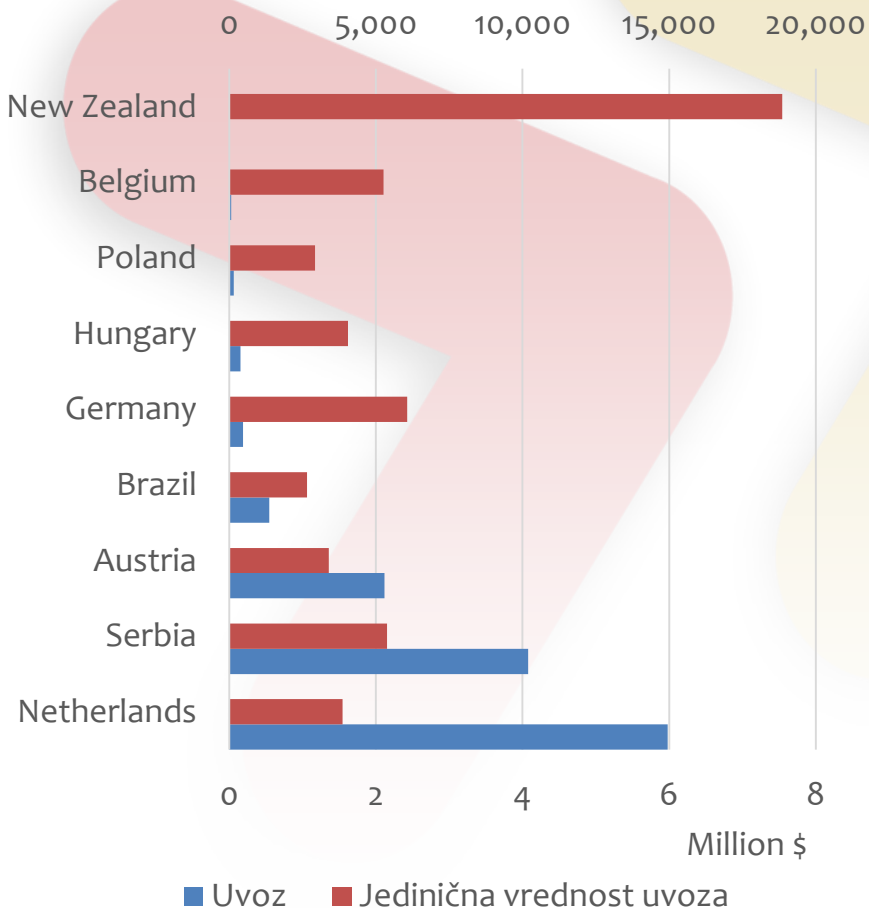
Iako je Evropa neto izvoznik svinjskog mesa u vrednosti od 5.8 milijardi USD, samo 7 zemalja ima pozitivan trgovinski bilans svinjskim mesom. Veliki uvoznici su i Rumunija, Poljska, Italija, VB...

Uvoz govedjeg i živinskog mesa

Crna Gora uvoz 57% govedjeg mesa iz zemalja EU, 38% iz CEFTE i ostatak iz STO zemalja, dok uvoz živinskog mesa dolazi iz prevenstveno iz regiona i to po višim cenama jer se uvozi sveže

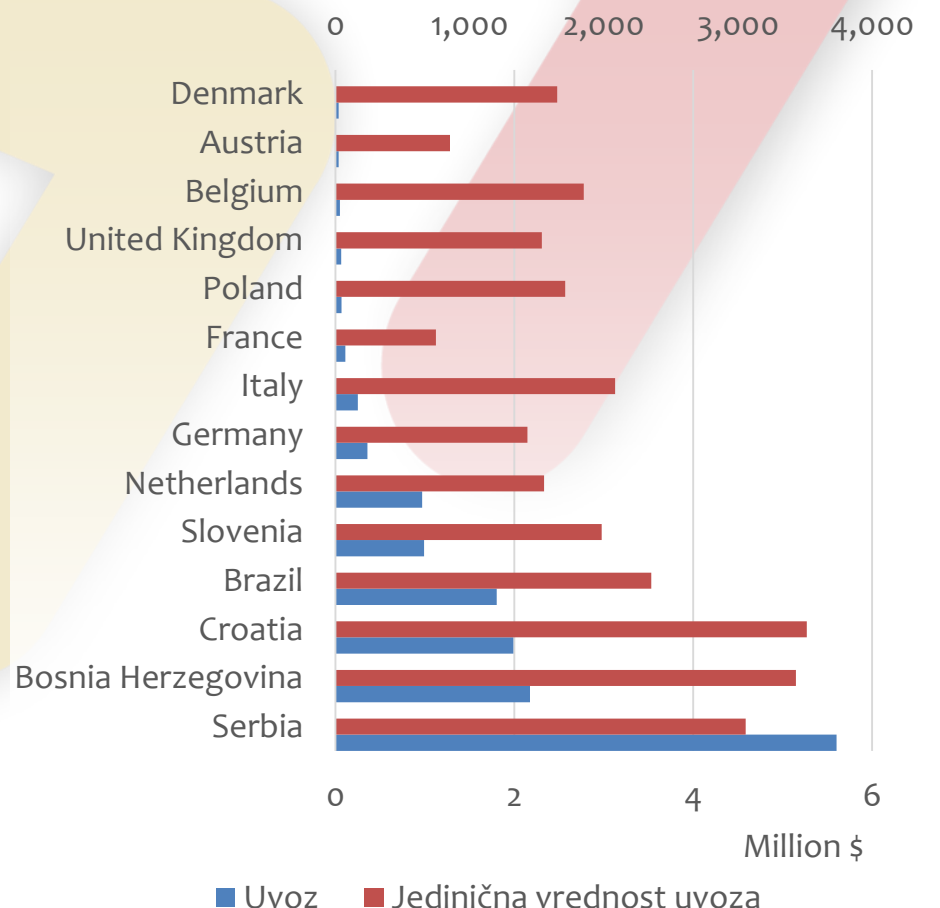
Uvoz govedjeg mesa 2013. godine

\$/t

Uvoz živinskog mesa 2013. godine

\$/t

Zaključak

- Proizvodnja je mala ali ima dobre trendove
- Pokretači rasta proizvodnje jeste prerada
- Pokretači rasta uvoza jeste turizam, pršuta i prerada
- Ni na koji način (osim prodaje u svežem stanju) se ne valorizuje domaće meso
 - ima značajnog prostora jer je utisak (koji treba istražiti) da je i domaći porošač i turista spreman da plati dodatnu vrednost

Prerada mesa u Crnoj Gori

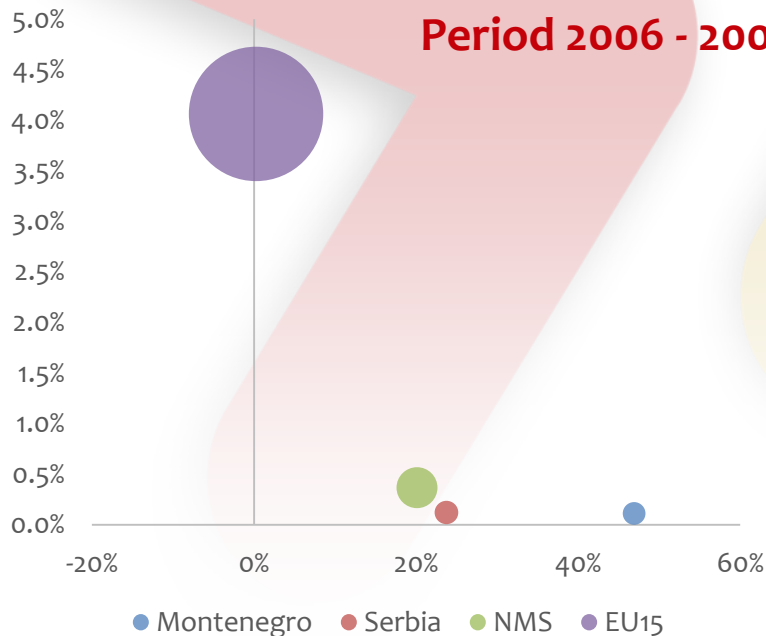
Tradicija i industrija

Crna Gora ima razvijenu tradicionalnu proizvodnju koja verovatno kao ni u jednoj zemlji u Evropi ne učestvuje toliko u ukupnoj vrednosti proizvodnje mesnih preradjevina

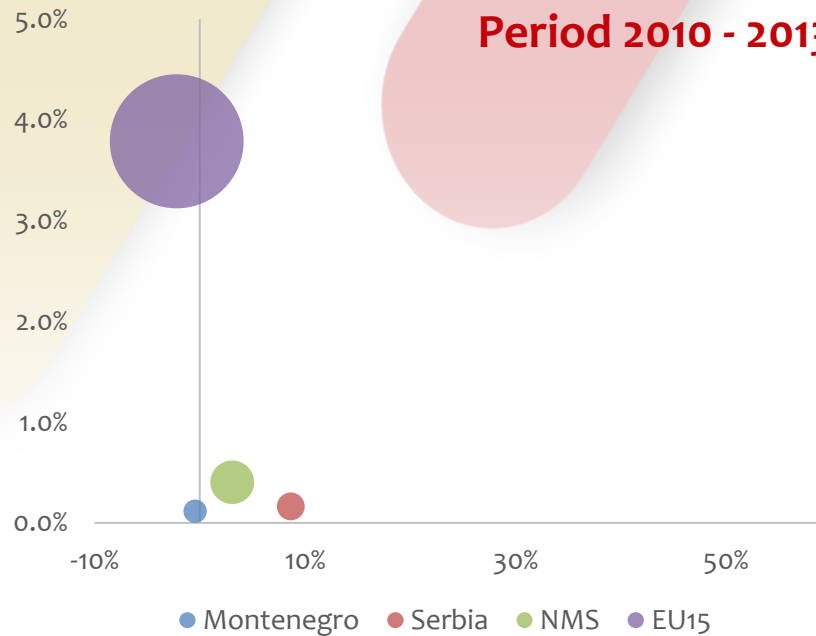
Crna Gora ima mladu industriju prerade mesa koja postiže sjajne rezultate i predstavlja osnovni pokretač rasta proizvodnje mesa

Uvoz preradjevina od mesa

Period 2006 - 2009

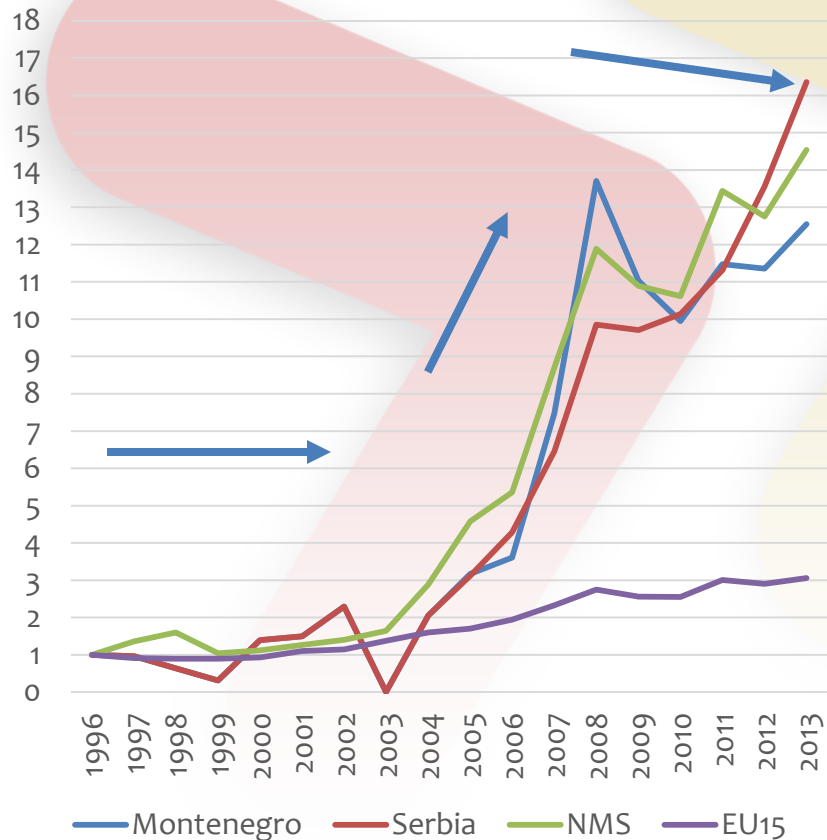
Period 2010 - 2013

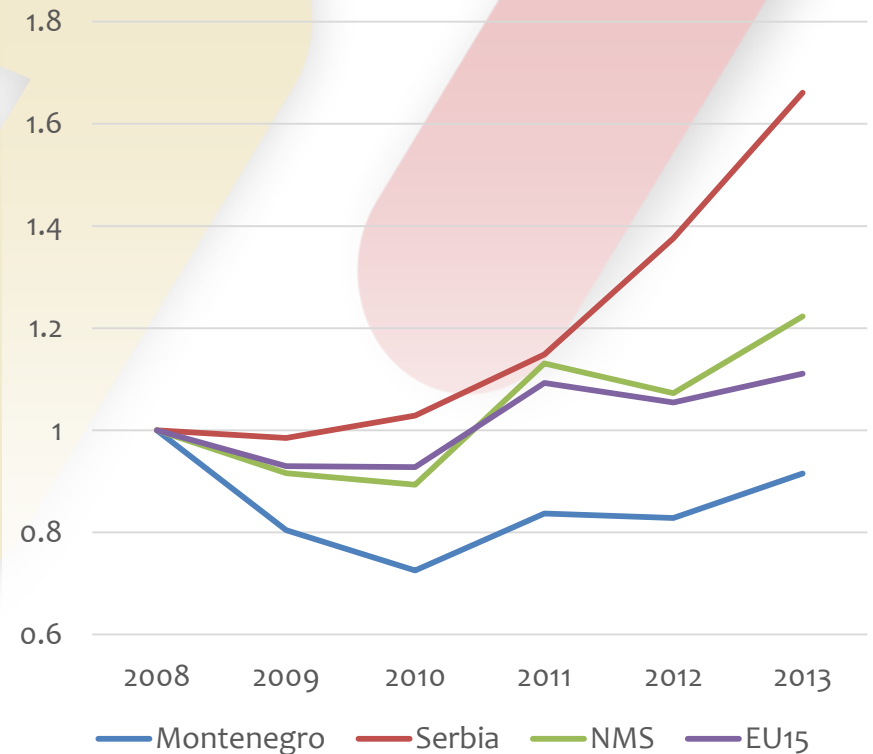
Uvoz preradjevina od mesa

Konstantan rast uvoza preradjevina se zaustavlja 2008 godine, što se ne može reći za ostale CEFTA zemlje i NZČ

Index uvoza preradjevina od mesa 1996=0

Index uvoza preradjevina od mesa 2008=0

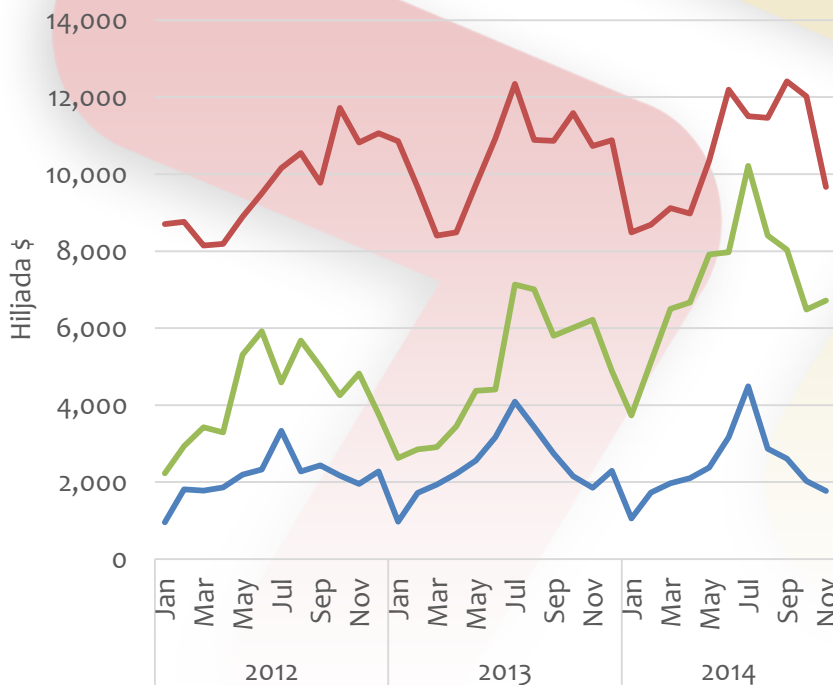

Uvoz preradjevina od mesa

Veliki pikovi uvoza rasta preradjevina tokom letnjih meseci koji je tipičan za turističke destinacije

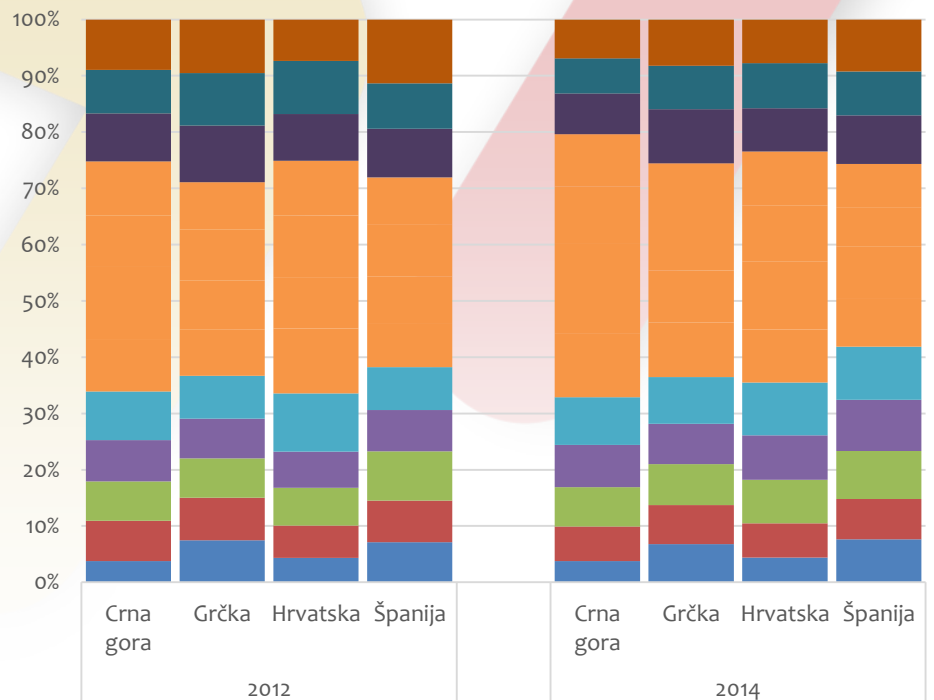
Pokretač rasta uvoza preradjevina 2014 je bio turizam

Uvoz preradjevina 2012-2014

— Crna Gora — Grčka — Hrvatska

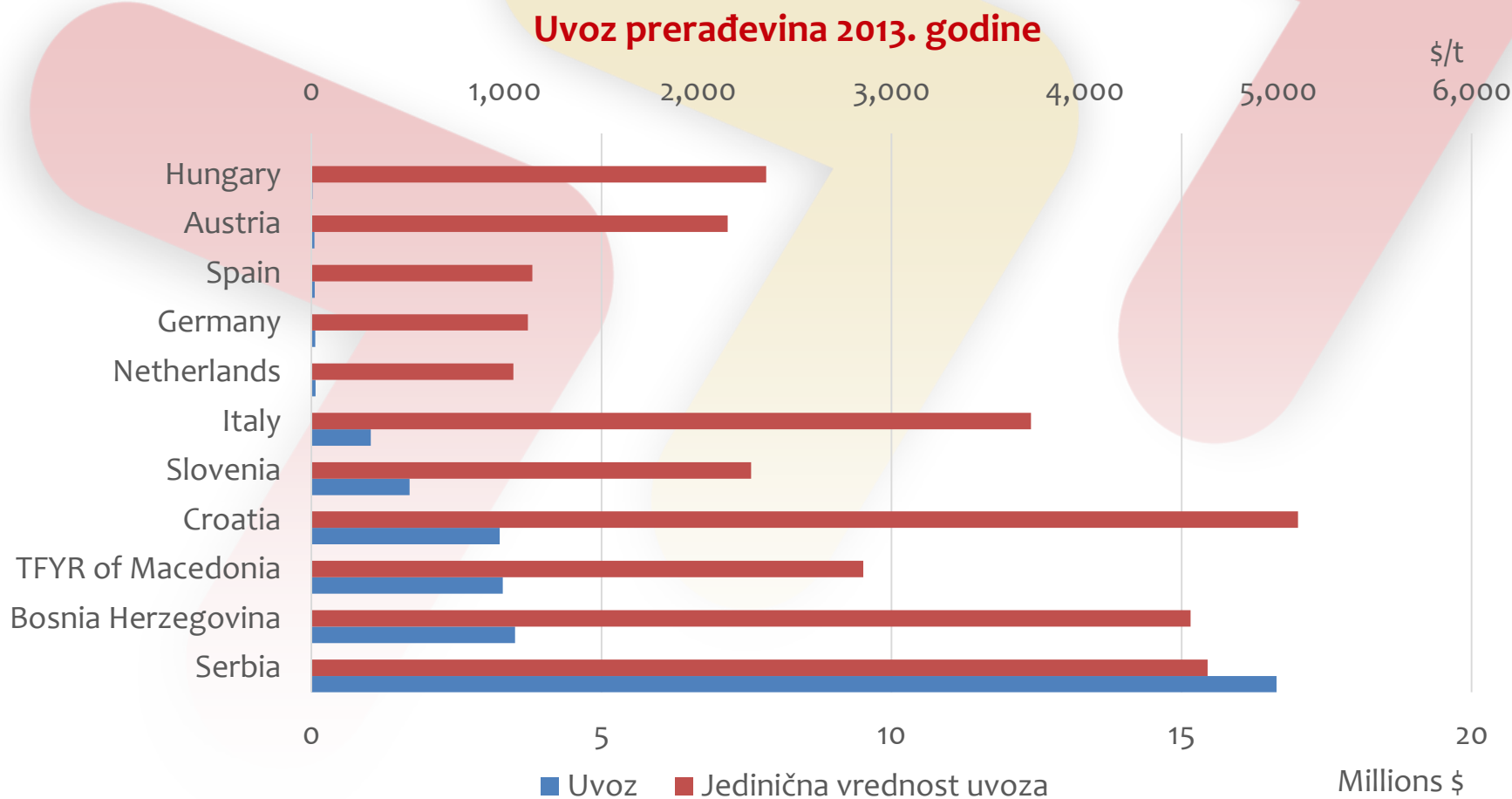
Godišnja struktura uvoza preradjevina

■ Jan ■ Feb ■ Mar ■ Apr ■ May ■ Turistička sezona (Jun-Sep) ■ Oct ■ Nov ■ Dec

Uvoz preradjevina od mesa

Visoka jedinična vrednost uvoza mesnih preradjevina koja je direktno vezano za destinacije uvoza – 83% uvoza preradjevina dolazi iz CEFTA zemalja

Asocijacija na kvalitet

Njeguška pršuta

*Prva asocijacija na sektor mesa u Crnoj Gori jeste kvalitet
Kad se pomene kvalitet prva asocijacija jeste Njeguška pršuta*

- Njeguška pršuta nije registrovana kao ni jedna oznaka kvaliteta
 - ... ali jeste brend prepoznat u svim zemljama bivše SFRJ
- Proizvodnja raste / Cena pada / Vrednost proizvodnje ostaje ista
- Profit proizvođača
 - Kratkoročno
 - Raste kod cenovno orjentisanih proizvođača na račun kvaliteno orjentisanih proizvođača
 - Dugoročno
 - Svi gube i proizvođači i potrošači
- Brend se uništava i gubi se poverenje potrošača

Pronaći rešenje

Horzontalno, vertikalno, kombinovano ili nekakvo drugačije ... ali
pronaći ga što pre i striktno ga kontrolisati

Geografska oznaka sa
Njeguša

Geografska oznaka sa
Cetinja

Salinitet

Poreklo sirovine

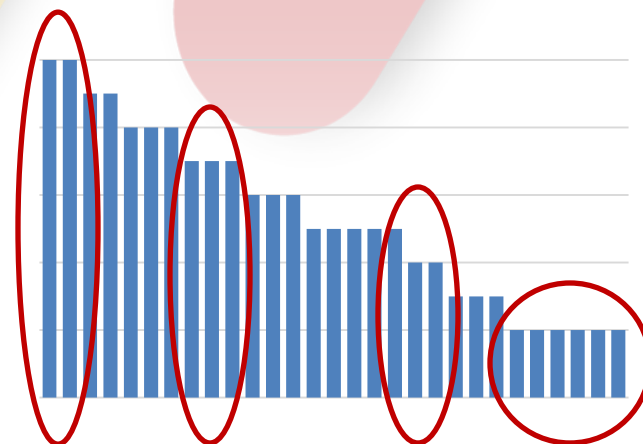
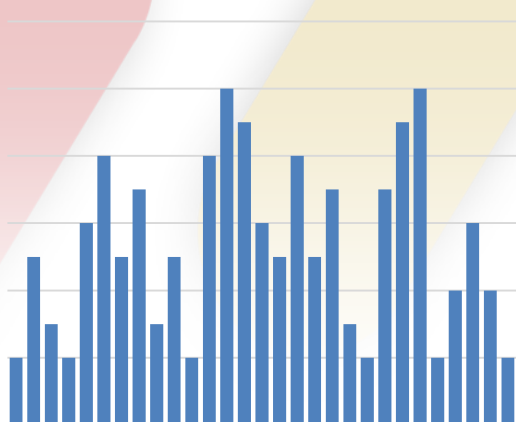
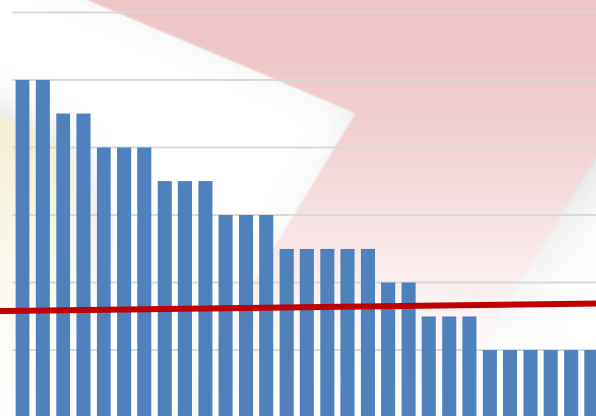
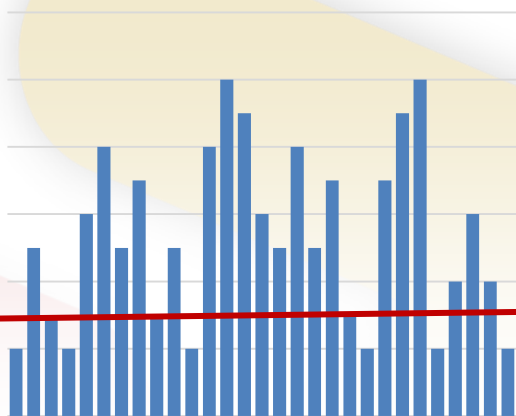
Dužina zrenja

Veličina pršute

Reputacija proizvođača

...

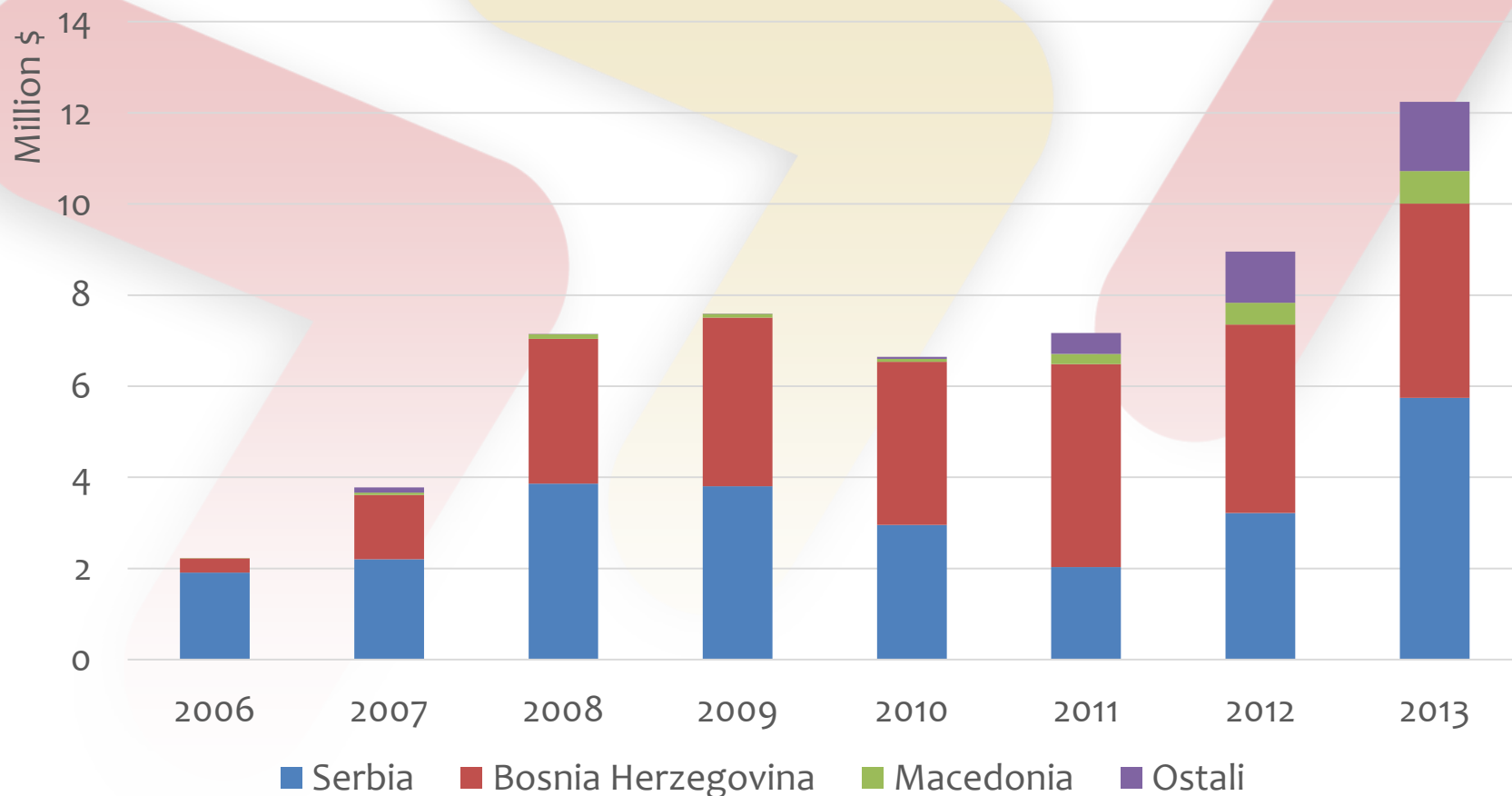
Kontrolisati i
garantovati

Izvoz preradjevina od mesa

Izvoz je povećan za 5.5 puta od 2006 godine
Otvaraju se nova tržišta sem Srbije i Bosne

Izvoz preradjevina od mesa iz Crne Gore

Zaključak prerada mesa

- Crna Gora ima dobre trendove u uvozu (smanjenje) i izvozu (povećanje) preradjevina od mesa
- Proizvodnja i trgovina je u velikoj meri upravljana turističkom sezonom
- Jedinična vrednost uvoza je visoka i ukazuje na:
 - Značaj brenda i poverenja potrošača u potrošnji mesa
 - Malom tržištu koje onemogućava punu konkurenciju u uvozu i prodaji
 - Potencijal za razvoj domaće industrijske prerade
- Ipak za očekivati je trend povećanja uvoza iz EU
- Definisati odnos između tradicije i industrije
 - I faza: Razdvojiti tradiciju od industrije
 - Uvesti fleksibilnost i derogacije i tradicionalnu proizvodnju
 - II faza: Težiti ka spajanju tradicije i industrije
 - Industrija uvodi tradicionalne proizvode koji imaju oznake kvaliteta i sa kojima se targetira turista i inostrano tržište
 - Tradicija se približava industriji u pogledu standarda bezbedosti hrane

Kuda dalje

- Jedna faza u razvoju je završena
 - Većina policy i poslovnih odluka je doprinela razvoju sektora
 - Odredjena nečinjenja su dovela do gubitaka i nezadovoljstva u sektoru
- Okruženje se u velikoj meri menja
 - Veća konkurencija - liberalizacija tržišta prema EU i viškovi proizvoda u EU
 - Promene navika potrošača
 - EU integracije i novi set propisa uključujući i fleksibilnost i derogacije
- Potreban je novi set dobrih odluka do kojih treba doći analiziranjem i uključivanjem svih zainteresovanih